

बारेकोट गाउँपालिकाको संस्था दर्ता ऐन-२०७५

गाउँ सभाबाट स्वीकृत मिति : २०७५/१२/१०

प्रस्तावना :

यस गाउँ क्षेत्रभित्र सामाजिक, धार्मिक, साहित्यिक, वैज्ञानिक, बौद्धिक, शारीरिक, आर्थिक, व्यवसायिक तथा परोपकारी संस्थाहरूको स्थापना तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न नेपालको संविधानको धारा २१८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गाउँपालिकाको संस्था दर्ता ऐन, २०७५ जारी गरिएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम :** (१) यस ऐनको नाम बारेकोट गाउँपालिकाको संस्था दर्ता ऐन, २०७५ रहेको छ ।

(२) यो राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा:

(क) संस्था भन्नाले सामाजिक, धार्मिक, आर्थिक, साहित्यिक, वैज्ञानिक, बौद्धिक, शारीरिक, आर्थिक, व्यवसायिक तथा परोपकारी कार्यहरूको विकास तथा विस्तार गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएको संघ संस्था, क्लब, मण्डल, परिषद, अध्ययन केन्द्र आदि सम्भन्नुपर्छ सो शब्दले मैत्री संघलाई समेत जनाउनेछ ।

(ख) गाउँपालिका भन्नाले बारेकोट गाउँपालिका सम्भन्नुपर्छ ।

(ग) गाउँपालिका अध्यक्ष भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्भन्नुपर्छ ।

(घ) गाउँपालिका उपाध्यक्ष भन्नाले गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष सम्भन्नुपर्छ ।

(ङ) प्रबन्ध समिति भन्नाले संस्थाको विधान अनुसार गठन भएको प्रबन्ध समिति सम्भन्नुपर्छ ।

(च) तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नुपर्छ ।

३. **दर्ता नगरी संघ संस्था खोल्न नहुने :** यस ऐन बमोजिम दर्ता नगरी कसैले पनि संघ संस्था स्थापना गर्न हुँदैन ।

४. **संस्थाको दर्ता :** संस्था स्थापना गर्न चाहने कुनै सात जना वा सो भन्दा बढी व्यक्तिहरूले देहायको विवरण खुलाई संस्थाको विधानको एक प्रति र तोकिएको दस्तुर सहित गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(क) संस्थाको नाम :

- (ख) उद्देश्यहरू :
- (ग) प्रबन्ध समितिका सदस्यहरूको नाम, ठेगाना र पेशा :
- (घ) आर्थिक श्रोत :
- (ङ) कार्यालयको ठेगाना :
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझ गरी संस्था दर्ता गर्न उचित ठानेमा संस्था दर्ता गरी दर्ताको प्रमाण पत्र दिनेछ ।
- (३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले कुनै संस्था दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यस्तो सूचना निवेदकलाई दिनुपर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेको मितिले पैंतिस दिनभित्र त्यस्तो निर्णय उपर गाउँपालिका अध्यक्ष समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम उजुर प्राप्त भएपछि गाउँपालिका अध्यक्षले आवश्यक जाँचबुझ गरी त्यस्तो संस्था दर्ता गर्न मनासिव ठहराएमा सो संस्था दर्ता गर्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ र त्यस्तो आदेश अनुसार संस्था दर्ता गरिदिनुपर्नेछ ।
- (५) यस दफा अन्तर्गत दिईने प्रमाणपत्रको ढाँचा, अवधि, नविकरण र नविकरण दस्तुर तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५. संगठित संस्था मानिने : (१) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको प्रत्येक संस्था अविच्छिन्न, उत्तराधिकारी स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछन् । सो संस्थाको सबैको कामको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

- (१) संस्थाले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न र बेचबिखन गर्न सक्नेछ ।
- (२) संस्थाले व्यक्तिसरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र सो बेचबिखन गर्न सक्नेछ ।

६. संस्थाको सम्पत्ति : (१) संस्थाको सदस्य वा कर्मचारी लागयत कुनै व्यक्तिले संस्थाको विधान विरुद्ध संस्थाको कुनै सम्पत्ति दुरुपयोग गरेमा, कब्जा गरेमा वा रोक्का राखेमा गाउँ कार्यपालिकाले त्यस्तो सम्पत्ति दुरुपयोग गर्ने, कब्जा गर्ने वा रोक्का राख्नेबाट लिई संस्थालाई फिर्ता बुझाई दिन सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको संस्थाको सम्पत्ति फिर्ता गर्ने गरी गाउँ कार्यपालिकाले गरेको कारवाहीमा चित्त नबुझे व्यक्तिले प्रचलित कानूनले तोके बमोजिम पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

- (३) संस्थाको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले संस्थाको कुनै सम्पत्ति वा लिखित प्रतिष्ठा विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा संस्थाको कुनै सदस्य वा अध्यक्षले कानून बमोजिम मुद्दाको कारवाही चलाउन सक्नेछ ।
७. **अधि दर्ता नभई स्थापना भएका संस्थाले दर्ता गर्ने :** यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि तत्काल प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता नभई स्थापना भई रहेका संस्थाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले सात दिनभित्र यसै ऐन बमोजिम दर्ता गराउनु पर्नेछ ।
८. **संस्थाको उद्देश्यहरूमा हेरफेर :** (१) संस्थाको उद्देश्यहरूमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा सो संस्था गाभ्न उचित देखेमा सो संस्थाको प्रबन्ध समितिले तत्सम्बन्धी प्रस्ताव तयार गरी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्ने संस्थाको विधान बमोजिम साधारण सभाबाट पारित भएको मानिनेछ तर सो प्रस्ताव लागू गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।
- (२) साधारण सभामा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य संख्याको दुई तिहाई सदस्यहरूले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारण सभाबाट पारित भएको मानिनेछ तर सो प्रस्ताव लागू गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पूर्व स्वकृत लिनुपर्नेछ ।
९. **हिसाबको जाँच गर्न पठाउनुपर्ने :** प्रबन्ध समितिले सामाजिक परीक्षण गरी आफ्नो संस्थाको हिसाबको विवरण लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहित प्रत्येक वर्ष प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पठाउनुपर्नेछ ।
१०. **हिसाब जाँच गर्ने :** प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक देखेमा संस्थाको हिसाब आफूले नियुक्त गरेको अधिकृत वा कर्मचारीद्वारा जाँच गराउन सक्नेछ ।
- (१) उपदफा (१) बमोजिम हिसाब जाँचबाट देखिन आएको संस्थाको मौज्दात रकमको सय कडा पाँच प्रतिशतमा नबढाई आफूले निर्धारित गरेको दस्तुर असुल उपर गराउन सक्नेछ ।
- (१) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजातहरू वा सोधेको प्रश्नको जवाफ दिनु संस्थाको पदाधिकारी सदस्य र कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।
- (१) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको म्याद भित्र हिसाब जाँचको प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ र सो प्रतिवेदनको आधारमा संस्थाको कुनै सम्पत्ति सो संस्थाको कुनै पदाधिकारी सदस्य वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको, नोक्सान गरेका वा दुरुपयोग गरेको छ भन्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई लागेमा निजले त्यस्तो पदाधिकारी सदस्य

वा कर्मचारीबाट सो हानी नोक्सानी असुलउपर गर्न प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही चलाउन सक्नेछ ।

तर प्रचलित कानूनले सजाय समेत हुने अपराध भएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन सक्नेछ ।

११. निर्देशन दिने : (१) संघ प्रदेश र गाउँपालिकाले संस्थाको आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

(१) उपदफा (१) बमोजिम दिएको निर्देशनको पालना गर्न सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

१२. दण्ड सजाय : (१) दफा (३) बमोजिम दर्ता नगराई संस्था स्थापना गरेमा वा दफा ७ बमोजिम दर्ता नगरी संस्था सञ्चालन गरेमा त्यस्ता संस्थाको प्रबन्ध समितिका सदस्यहरूलाई गाउँ कार्यपालिकाको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले जनही पाँच हजार सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(१) दफा ९ बमोजिम हिसाबको विवरण नपठाएमा प्रबन्ध समितिका सदस्यहरूलाई गाउँ कार्यपालिकाको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले जनही तीन हजार रुपैया सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

तर कुनै सदस्यले दफा ९ को व्यवस्था उल्लङ्घन हुन नदिन भरपुर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने कुरामा सन्तुष्ट हुने प्रमाण पेश गरेमा निजलाई सजायमा छुट गर्न सकिनेछ ।

(१) दफा १० को दउफा (३) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धित अधिकृत वा कर्मचारीले मागेको विवरण तथा कागजातहरू वा सोधेको प्रश्नको जवाफ नदिने सम्बन्धित पदाधिकारी सदस्य वा कर्मचारीलाई गाउँ कार्यपालिकाको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले एक हजार रुपैयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(१) दफा ८ बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको स्वीकृति नलिएमा, संस्थाको उद्देश्यमा हेरफेर गरेमा वा अर्को संस्थासँग गाभेमा वा संस्थाले आफ्नो उद्देश्यको प्रतिकुल हुने गरी काम कारवाही गरेमा वा संघ वा प्रदेश सरकार वा गाउँपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा गाउँ कार्यपालिकाको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो संस्थाको दर्ता निलम्बन वा खारेज गर्न सक्नेछ ।

१३. **संस्थाको विघटन र त्यसको परिणाम :** (१) संस्थाको विधान बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न नसकी वा अन्य कुनै कारणले संस्था विघटन भएमा त्यस्तो संस्थाको जायजेथा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा सर्नेछ ।
- (१) उपदफा (१) बमोजिम विघटन भएको संस्थाको दायित्वको हकमा सो संस्थाको जायजेथाले थामेसम्म त्यस्तो दायित्व गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले व्यहोर्नेछ ।
१४. **नियम बनाउने अधिकार :** यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनगर्न गाउँ कार्यपालिकाले नियम बनाउन सक्नेछ ।
१५. **अधिकार प्रत्यायोजन :** यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम प्राप्त अधिकारहरू मध्ये पूर्ण वा आंशिक रूपमा कुनै अधिकार सम्बन्धित अधिकारीले एक तह मुनिका अधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
१६. **अन्य नेपाल कानून बमोजिम दर्ता वा स्थापना गर्नुपर्ने :** कुनै संस्थाको दर्ता वा स्थापना गर्ने सम्बन्धमा प्रचलित संघीय तथा प्रादेशिक कानूनमा छुट्टै व्यवस्था भएमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि त्यस्तो संस्था सोही कानून बमोजिम दर्ता वा स्थापना हुनेछन् ।
१७. **खारेजी र बचाउ :** (१) संघीय वा प्रादेशिक कानूनसँग बाझिएको हदमा बाझिएका व्यवस्था स्वतः खारेज भई उक्त व्यवस्था संघीय तथा प्रादेशिक बमोजिम हुनेछन् ।
- (२) संघीय तथा प्रादेशिक कानूनसँग नबाझिएको हदसम्म संस्था दर्ता ऐन २०३४ अनुसार दर्ता भई गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र कार्यक्षेत्र रहने गरी गठन सञ्चालनमा रहेका संघ संस्था यसै ऐन अनुसार दर्ता भएको मानिनेछ ।